

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain 14 luvun 1 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia ja työttömyysturvalakia.

Esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi vuoden 2020 työttömyysvakuutusmaksut. Työttömyysvakuutusmaksujen kokonaismäärää ehdotetaan alennettavaksi yhteensä 0,49 prosenttiyksikköä. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua ehdotetaan alennettavaksi 0,25 prosenttiyksikköä ja työnantajan keskimääräistä työttömyysvakuutusmaksua 0,24 prosenttiyksikköä.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu olisi 1,25 prosenttia palkasta ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksu 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,70 prosenttia palkasta. Yrityksen osaomistajan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu olisi 0,65 prosenttia palkasta ja yrityksen osaomistajasta maksettava työnantajan työttömyysvakuutusmaksu 0,45 prosenttia palkasta.

Valtion liikelaitoksen työttömyysvakuutusmaksu olisi 0,45 prosenttia liikelaitoksen liiketoiminnasta maksamien palkkojen määrästä palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 0,99 prosenttia palkasta. Yliopiston työttömyysvakuutusmaksu olisi 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,21 prosenttia palkasta.

Omavastuumaksun palkkasummarajoja ehdotetaan muutettaviksi siten, että täysimääräinen omavastuumaksu perittäisiin yrityksiltä, joiden palkkasumma olisi vähintään 34 008 000 euroa. Omavastuumaksua ei perittäisi yrityksiltä, joiden palkkasumma olisi enintään 2 125 500 euroa.

Työllisyysrahaston suhdannepuskurin enimmäismäärää ehdotetaan nostettavaksi 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruiseksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan myös muita työttömyysvakuutusmaksujen tason vakautta vahvistavia toimia.

Työttömyysturvalakia ehdotetaan esityksessä muutettavaksi siten, että yrittäjän työttömyysturvan työssäoloehdon alarajan palkkakerrointarkistus tehtäisiin vuositasoiseen rajamäärään ja pyöristys alaspäin lähimpään euroon tehtäisiin samaan vuositasoiseen rahamäärään.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Työttömyysturvan rahoitus.....	3
1.2 Työttömyysvakuutusmaksut.....	3
1.3 Omavastuumaksu.....	4
1.4 Työllisyysrahaston suhdannepuskuri.....	5
1.5 Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset yrittäjän työssäoloeseen ja työtuloon.....	5
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
2.1 Työttömyysvakuutusmaksut.....	6
2.2 Työllisyysrahaston suhdannepuskuri.....	7
2.3 Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset yrittäjän työssäoloeseen ja työtuloon.....	8
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
<i>Työttömyysvakuutusmaksut.....</i>	<i>9</i>
<i>Työllisyysrahaston suhdannepuskuri.....</i>	<i>10</i>
<i>Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset yrittäjän työssäoloeseen ja työtuloon.....</i>	<i>11</i>
4 ASIAN VALMISTELU.....	11
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	13
1.1 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta.....	13
1.2 Työttömyysturvalaki.....	15
14 luku Erinäisiä säännöksiä.....	15
2 VOIMAANTULO.....	15
LAKIEHDOTUKSET.....	16
1. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	16
2. Laki työttömyysturvalain 14 luvun 1 a §:n muuttamisesta.....	19
LIITE.....	20
RINNAKKAISTEKSTIT.....	20
1. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	20
2. Laki työttömyysturvalain 14 luvun 1 a §:n muuttamisesta.....	24

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Työttömyysturvan rahoitus

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998), jäljempänä rahoituslaki, mukaan työttömyysturvan rahoituksesta vastaavat valtio, työnantajat ja palkansaajat pakollisilla työttömyysvakuutusmaksuilla sekä työttömyyskassat jäsenmaksuilla. Palkansaajien ja työnantajien työttömyysvakuutusmaksut tilitetään Työllisyysrahastoon, joka vastaa työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitettavista osuuksista ja etuuksista. Työttömyyskassojen maksamista ansiosidonnaisista etuuksista työttömyyspäivärahoista ja vuorottelukorvausten menoista valtio kustantaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden. Valtio ei osallistu lomautusajalta, sääesteen ajalta eikä lisäpäiviltä maksettujen etuuksien rahoitukseen. Työttömyyskassan osuus kustakin ansioon suhteutetusta päivärahaa on 5,5 prosenttia. Työllisyysrahasto vastaa ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoituksesta siltä osin kuin valtio ja yksittäiset työttömyyskassat eivät ole siitä vastuussa. Korotetun ansio-osan Työllisyysrahasto rahoittaa kokonaan. Työllisyysrahasto maksaa työttömyyskassoille työttömyyskassalain (603/1984) 26 §:n mukaista hallintokuluosuutta ja työttömyyskassalain 19 a §:n mukaista jäsenmaksujen tasausta.

Työllisyysrahasto vastaa myös työntekijän eläkelain (395/2006) 182 §:ssä tarkoitetun vakuutusmaksun suorittamisesta Eläketurvakeskukselle ja valtion eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun maksun suorittamisesta valtion eläkerahastolle työttömyys- ja koulutusajalta sekä palkkaturvalain (866/1998) 31 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 29 §:n mukaisen määrän suorittamisesta. Lisäksi Työllisyysrahasto rahoittaa aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitetut aikuiskoulutustuet muiden kuin yrittäjien osalta ja ammattitutkintostipendit muiden kuin valtioon virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden osalta. Rahoituslain 23 §:n mukaan Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kertymästä työttömyysturvan peruspäivärahan rahoitukseen määrän, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien palkansaajien osuutta työttömyysvakuutusmaksuista kertyvää määrää. Lisäksi Työllisyysrahasto tilittää Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahan rahoitukseen vuosittain 50 300 000 euroa.

1.2 Työttömyysvakuutusmaksut

Työllisyysrahaston menot rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksuilla sekä niistä saatavilla sijoitustoiminnan tuotoilla ja tarvittaessa lainanotolla. Rahoituslain 2 §:n mukaan työnantajan on suoritettava työnantajan työttömyysvakuutusmaksu ja työntekijän palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu. Työttömyysvakuutusmaksut on määrättävä siten, että rahasto voi suoriutua sen vastattavana olevien työttömyysetuuksien rahoituksesta ja muista lakisäateisistä menoistaan.

Rahoituslain 12 §:n 1 momentin mukaan työnantaja ja lain 15 §:ssä tarkoitettu työntekijä on velvollinen maksamaan työttömyysvakuutusmaksun työntekijän Suomessa tekemästä työstä. Maksuvelvollisuus on myös soveltuvin osin valtion liikelaitoksella.

Rahoituslain 18 §:n 1 momentin mukaan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2019 on 1,50 prosenttia palkasta. Lain mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2019 se on 0,50 prosenttia palkasta palkkasumman 2 086 500 euroon asti ja sen yltävältä osalta 2,05 prosenttia palkasta.

HE 41/2019 vp

Työnantajien ja palkansaajien osuus etuuksien rahoituksesta on laissa määritelty siten, että työttömyysvakuutusmaksujen muutokset jakautuvat tasan työnantajan keskimääräisen työttömyysvakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kesken. Työnantajien ja palkansaajien osuus etuuksien rahoituksesta on lisäksi määritelty niin, että palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu ovat yhtä suuret.

Rahoituslain 18 §:n 5 momentin mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksu porrastetaan siten, että siihen osaan palkkasummasta, joka ei ylitä 2 086 500 euroa, kohdistuva maksu on neljäsosa ilmaistuna täysinä prosenttiyksikön sadasosina lähimpään viiteen sadasosaan pyöristettynä siihen palkkasumman osaan kohdistuvasta maksusta, joka ylittää 2 086 500 euroa. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu on kuitenkin aina vähintään 0,10 prosenttia palkasta.

Yrityksen osaomistajan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2019 on 0,78 prosenttia palkasta ja yrityksen osaomistajasta maksettava työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,50 prosenttia palkasta. Yrityksen osaomistajan työttömyysvakuutusmaksut on määrättävä siten, että ne vastaavat niiden etuuksien rahoitusta, joihin osaomistajat ovat oikeutettuja. Osaomistajien työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä ei siten oteta huomioon sitä rahoitusosuutta, jonka Työllisyysrahasto maksaa työttömyyskassoille etuuksien rahoitukseen, eikä myöskään eläkkeiden rahoitukseen Valtiokonttorille maksettavaa määrää. Sen sijaan yksityisten alojen eläkejärjestelmään tilitettävä niin kutsuttu ETK-maksu sisältyy maksun perusteeseen, ja muodostaa siitä suurimman osan.

Valtion liikelaitoksen työttömyysvakuutusmaksu on vuonna 2019 0,50 prosenttia palkasta palkkasumman 2 086 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,16 prosenttia.

Yliopistoille on vuoden 2012 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella (1332/2011) säädetty oma työttömyysvakuutusmaksunsa. Sitä koskevan hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi työttömyysvakuutusmaksun rahoituksesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta (HE 87/2011 vp) mukaan yliopiston työttömyysvakuutusmaksua on esitetty yleistä työttömyysvakuutusmaksua alhaisemmaksi, koska yliopistolain voimaannpanosta annetun lain (559/2009) 11 §:n mukaan ennen vuotta 1980 syntyneet työntekijät jäävät valtion eläketurvan piiriin eikä heidän osaltaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksua käytetä työttömyysajalta kertyvän eläkkeen rahoitukseen. Yliopiston työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2019 on 0,50 prosenttia palkasta palkkasumman 2 086 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,38 prosenttia palkasta.

Rahoituslain 18 §:n 6 momentin mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun maksuprosentit vahvistetaan kalenterivuodeksi kerrallaan. Työllisyysrahaston tulee tehdä seuraavan vuoden maksuja koskeva esitys sosiaali- ja terveysministeriölle elokuun loppuun mennessä.

1.3 Omavastuumaksu

Työttömyysturvan omavastuumaksun on velvollinen maksamaan työnantaja, joka on työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) mukaan velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä, sekä valtion kirjanpitoyksikkö ja liikelaitos, jonka irtisanomisvuotta edeltäneen vuoden työttömyysvakuutusmaksun perusteena ollut palkkasumma tai sitä vastaava valtion kirjanpitoyksikön tai liikelaitoksen palkkasumma on vähintään 2 086 500 miljoonaa euroa.

Maksuvelvollisuus syntyy, jos työsuhteen irtisanomisesta tai työntekijän lomauttamisesta johtuva työttömyys jatkuu niin, että henkilölle syntyy oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisesti lisäpäiviin tai jos vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneellä henkilöllä työsuhteen irtisa-

HE 41/2019 vp

nomisesta johtuva 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen alkanut oikeus työttömyyspäivärahaan jatkuu hänen täytettyään 63 vuotta tai hän on alkanut saada vanhuuseläkettä 62 vuotta täytettyään ja työttömyyspäiväraha on jatkunut vanhuuseläkkeelle siirtymiseen saakka.

Työnantaja ei ole velvollinen maksamaan omavastuumaksua, jos työsuhde on päätynyt ennen kuin henkilö on täyttänyt 56 vuotta, työsuhde on kestänyt alle kolme vuotta, työsuhde on irtisanottu työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 2 §:n perusteella tai purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:n perusteella työntekijästä johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä, työntekijä on työsuhteen päättymisen jälkeen täyttänyt uudelleen työttömyysturvalain mukaisen työssäoloehdon muun kuin alun perin irtisanoneen työnantajan palveluksessa tai työntekijä on omasta aloitteestaan ja ilman työnantajan myötävaikutusta irtisanoutunut.

Omavastuumaksun perusteena on se etuusmenoa vastaava määrä, joka irtisanotulle tai lomautetulle työntekijälle tulisi ansiopäivärahan suuruisena maksettavaksi siitä lukien, kun hänen oikeutensa lisäpäiviin alkaa, siihen saakka, kunnes hän täyttää 63 vuotta, kuitenkin vähintään yhden vuoden etuusmenoa vastaava määrä.

Jos päiväraha-oikeus on alkanut 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen, omavastuumaksun perusteena on se ansiopäivärahan suuruista etuusmenoa vastaava määrä, jolta ajalta irtisanotulle työntekijälle on maksettu työttömyysetuutta työsuhteen päättymisestä siihen saakka, kunnes hän täyttää 63 vuotta.

Täysimääräinen omavastuumaksu on 90 prosenttia omavastuumaksun perusteena olevasta etuusmenosta. Täysimääräinen omavastuumaksu peritään, jos yrityksen palkkasumma on vähintään 33 384 000 euroa. Jos palkkasumma on tätä pienempi, omavastuumaksu alenee lineaarisesti siten, että omavastuumaksua ei peritä, jos palkkasumma on enintään 2 086 500 euroa.

Omavastuumaksu peritään lisäpäiväoikeuden alkaessa tai irtisanotun työntekijän täytettyä 63 vuotta.

1.4 Työllisyysrahaston suhdannepuskuri

Työllisyysrahaston suhdannepuskurista säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 3 §:ssä. Työllisyysrahastolla on maksuvalmiuden turvaamiseksi ja ennakoitavissa olevista kansantalouden suhdannevaihteluista johtuvien työttömyysvakuutusmaksujen muutosten tasaimiseksi rahaston varojen ja velkojen erotuksena muodostuva suhdannepuskuri. Sen varojen tai velkojen enimmäismäärää koskeva ennuste työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä voi olla enintään 5,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruinen. Rahaston enimmäismäärää on väliaikaisesti muutettu lailla siten, että vuosina 2017—2019 enimmäismääräksi on määritelty 7,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavia menoja vastaava määrä. Työttömyysvakuutusmaksut voidaan tasaisen maksukehityksen turvaamiseksi kerran kolmen vuoden aikana määrätä siten, että puskurin varojen enimmäismäärä ennusteen mukaan ylittyy.

Suhdannepuskurin koon vuoden 2019 lopussa Työllisyysrahasto arvioi olevan noin 1 449 miljoonaa euroa. Puskurin enimmäismääräksi arvioidaan noin 2 092 miljoonaa euroa vuonna 2019.

1.5 Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset yrittäjän työssäoloehtoon ja työtuloon

Yrittäjällä on mahdollisuus vakuuttaa itsensä työttömyyden varalta yrittäjäkassassa. Yrittäjän ansiopäivärahaan on oikeus yrittäjäkassan jäsenellä, joka on ollut vakuutettuna vähintään 15 kuukautta ja joka vakuutettuna ollessaan on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon. Yrittäjän työssäoloehdon on täytettävä 48 kuukauden tarkastelujakson aikana.

Työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan yrittäjän työssäoloehtoon luetaan sellaiset kuukaudet, joina henkilön yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo taikka työntekijän eläkelain mukainen työansio on ollut yhteensä vähintään 1 000 euroa kuukaudessa (vuoden 2013 tasossa). Pykälässä mainittua tuloajaa tarkistetaan vuosittain työttömyysturvalain 14 luvun 1 a §:n mukaisesti työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Vuonna 2019 yrittäjän työtulon on oltava vähintään 12 816 euroa vuodessa tai työntekijän eläkelain mukainen työansio vähintään 1 068 euroa kuukaudessa, jotta yrittäjän työssäoloehto täyttyy.

Palkkakerroin vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella viimeistään kaksi kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta palkkakerrointa sovelletaan. Palkkakertoimessa palkkojen muutoksen osuus on 80 prosenttia ja hintojen muutoksen 20 prosenttia. Palkkakertoimen perusteena käytetään Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksin vuotuisia muutoksia edellisen kalenterivuoden kolmannella vuosineljänneksellä.

Työttömyysturvalakiin tehtiin vuoden 2016 alusta muutos koskien työttömyysturvalaissa mainittujen rahamäärien pyöristämistä. Työttömyysturvalain mukaisia rahamääriä ei säännöksen soveltamisen ja siitä tiedottamisen kannalta ollut tarkoituksenmukaista tarkistaa sentin tarkkuudella. Tästä säädetään lain 14 luvun 1 a §:n 2 momentissa, jonka mukaan 1 momentissa mainittuja määriä tarkistettaessa määrät pyöristetään lähimpään euroon.

Yrittäjän ansiopäivärahan suuruus määräytyy työttömyysvakuutuksen perusteeksi vahvistetun työtulon perusteella. Yrittäjän työtulon vahvistamisesta ja tarkistamisesta säädetään yrittäjän eläkelain 112 §:ssä. Pykälän mukaan eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle vakuutuksen alkaessa yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon. Työtulo on se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen yrittäjän eläkelaiassa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, se tarkistetaan hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Eläkelaitoksen vahvistama työtulo on myös työttömyysvakuutuksen perusteena.

Yrittäjän eläkelaiassa tarkoitetut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan yrittäjän eläkelain 89 §:n 1 momentin mukaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Maatalousyrittäjän kohdalla vastaavat säännökset ovat maatalousyrittäjän eläkelain 14 § ja 84 §:ssä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Työttömyysvakuutusmaksut

Esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi vuoden 2020 työttömyysvakuutusmaksujen määrät. Työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitetaan työttömyysturvamenoja ja maksut on vahvistettava siten, että Työllisyysrahasto voi suoriutua sen vastattavana olevien maksuosuuksien siirroista.

Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua ja työnantajien keskimääräistä työttömyysvakuutusmaksua ehdotetaan alennettavaksi 0,49 prosenttiyksikköä. Tällöin palkansaajan maksu olisi 1,25 prosenttia ja työnantajan maksu 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,70 prosenttia. Ehdotetuilla työttömyysvakuutusmaksuilla Työllisyysrahasto arvioi oman talousennusteensa perusteella tuloksensa olevan noin 107 miljoonaa euroa ylijäämäinen vuonna 2020. Rahaston suhdannepuskurin määrä olisi silloin noin 1 556 miljoonaa euroa vuoden 2020 lopussa. Suhdannepuskurin enimmäiskoko olisi voimassa olevan

lainsäädännön mukaan noin 1 460 miljoonaa euroa. Esityksessä ehdotetaan myös suhdannepuskurin enimmäismäärää nostettavaksi.

Vastaava suhteellinen muutos ehdotetaan tehtäväksi myös yrityksen osaomistajien, valtion liikelaitosten ja yliopistojen työttömyysvakuutusmaksujen määriin. Yliopistojen työttömyysvakuutusmaksu olisi 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen yllättävältä osalta 1,21 prosenttia palkasta. Yrityksen osaomistajan maksu olisi 0,65 prosenttiyksikköä ja työnantajan maksu 0,45 prosenttia palkasta. Valtion liikelaitoksen maksu olisi 0,45 prosenttia palkasta palkkasumaan 2 125 500 euroon asti ja sen yllättävältä osalta 0,99 prosenttia.

Esityksessä ehdotetaan korotettavaksi omavastuumaksussa sovellettavat palkkasummarajat työttömyysvakuutusmaksun palkkasummarajaa vastaavasti vuoden 2019 palkkakertoimella. Täysimääräinen omavastuumaksu perittäisiin, jos yrityksen palkkasumma olisi vähintään 34 008 000 euroa. Jos palkkasumma olisi tätä pienempi, omavastuumaksu alenisi lineaarisesti siten, että omavastuumaksua ei perittäisi, jos palkkasumma olisi enintään 2 125 500 euroa.

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 18 §:n 5 momentin mukaan palkansaajan ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen muutokset jakautuvat tasan työnantajan keskimääräisen työttömyysvakuutuksen ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kesken. Työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhden sadasosan ero johtuu siitä, että työnantajan maksumuutokset tehdään ylempään ja alempaan työnantajamaksuun ja 18 §:n 5 momentin mukaan alempi työnantajamaksu on neljäsosa ylemmästä maksusta. Lisäksi edellä mainittu neljäsosa ilmaistaan täysinä prosenttiyksikön sadasosina lähimpään viiteen sadasosaan pyöristettynä. Palkansaajan ja työnantajan maksujen välinen ero otetaan huomioon seuraavana vuonna, jotta maksujen muutokset pysyvät yhtä suurina.

2.2 Työllisyysrahaston suhdannepuskuri

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelman mukaan työttömyysturvajärjestelmän muun kehittämisen ohella on tarkoitus selvittää myös sen parempaa sopeutumista suhdanteisiin yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Hallitusohjelman mukaan yksi tapa varautua kansainvälisen talouden uhkiin on Työllisyysrahaston suhdannepuskureiden vahvistaminen.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat tehneet yhteisen ehdotuksen valtioneuvostolle Työllisyysrahaston suhdannepuskurin enimmäismäärän korottamiseksi. Tämä esitys pohjautuu järjestöjen ehdotukselle ja esityksen tavoitteena on vahvistaa Työllisyysrahaston talouden kestävyttä, parantaa suhdannepuskurin toimivuutta sekä turvata työttömyysvakuutusmaksujen vakaus ja kohtuullinen taso.

Myönteisen talous- ja työllisyyskehityksen oloissa suhdannepuskurin pysyvän lain mukainen enimmäismäärä on osoittautunut liian matalaksi. Enimmäismäärän ylityksen välttäminen johtaa puolestaan joissain tilanteissa työttömyysvakuutusmaksujen epätarkoituksenmukaiseen alentamiseen. Suhdannepuskurin tarkoituksena on vakauttaa työttömyysvakuutusmaksujen määrään kohdistuvia muospaineita erilaisten talous- ja työllisyystilanteiden oloissa. Lisäksi puskurin enimmäismäärä rajoittaa suhdannepuskurin velan enimmäismäärää.

Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan Työllisyysrahaston suhdannepuskurin enimmäismäärää nostettavaksi. Suhdannepuskurin enimmäismäärä nostettaisiin 5,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavia menoja vastaavasta määrästä 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruiseksi. Tämä lisäisi maksujen vakautta, koska puskurin enimmäismäärä ei täytyisi niin nopeasti kuin nykyisin, eikä siten myöskään tarvetta maksujen muutokseen olisi yhtä usein.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysvakuutusmaksu voitaisiin tasaisen maksukehityksen turvaamiseksi määrätä siten, että puskurin varojen enimmäismäärä voisi ennusteen mukaan nykyisen yhden kerran sijasta ylittyä jatkossa kaksi kertaa kolmen vuoden aikana, kun talouden kehitys on ollut odottamatonta. Myös tällä muutoksella tavoitellaan työttömyysvakuutusmaksujen tason vakautta, jotta maksuja ei tarvitsisi alentaa esimerkiksi tilanteessa, jossa näköpiirissä on talouden kääntymisen taantumaan.

Työllisyysrahaston sijoitusperiaatteiden mukaisesti rahastolla tulee olla maksuvalmiuden turvaamiseksi alle vuoden korkosijoituksissa vähintään yhden kuukauden menoja vastaava määrä. Tämä rahamäärä on noin 300 miljoonaa euroa. Jotta suhdannepuskurin velkapuolta voitaisiin käyttää maksutason tasaamisessa samassa mitassa kuin saamapuolta, ehdotetaan velkapuolta laajentavaksi tekijäksi maksuvalmiuspuskurin 300 miljoonaa euroa lisäämistä 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen määrän päälle. Rahamäärää olisi tarkoitus tarkistaa vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

2.3 Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset yrittäjän työssäoloehtoon ja työtuloon

Yrittäjän työtulon tarkistaminen tehdään sentin tarkkuudella, eikä työtuloa pyöristetä täysiin euroihin. Koska työttömyysturvalaissa yrittäjän työssäolohtoon luettavia työansioita on vuoden 2016 alusta pyöristetty lähimpään euroon, on tämä johtanut siihen, että yrittäjän työssäoloehdon työansion rajamäärä ja yrittäjän työtulo ovat eriytyneet. Yrittäjälle, joka on vahvistanut yrittäjän työtulonsa työttömyysturvalaissa säädetylle työssäoloehdon alarajalle, eriytyminen tarkoittaa yrittäjän ansiopäivärahaoikeuden lakkaamista.

Yrittäjän työssäoloehdon työansion rajamäärää on pyöristetty tähän mennessä vuosina 2016–2019. Vuosina 2016, 2017 ja 2019 mainittua työansion kuukausittaista rajamäärää on pyöristetty ylöspäin. Yrittäjän työssäoloehdon työansion vuosittainen rajamäärä saadaan kertomalla kuukausittainen rajamäärä kahdellatoista. Tämä tarkoittaa, että kuukausittaiseen rajamäärään tehty pyöristys edelleen kertautuu, kun se muutetaan vuositasoon. Tästä syystä vuonna 2016 yrittäjän työssäoloehdon rajamäärän vähimmäistasolle vahvistettu työtulo olisi ollut 4,20 euroa alle ja vuonna 2017 3,34 euroa alle yrittäjän työssäoloehdon rajan. Tänä vuonna vähimmäistasolle vahvistettu työtulo jää pyöristyksestä johtuen 4,93 euroa alle yrittäjän työssäoloehdon rajan. Vuonna 2018 yrittäjän työssäoloehdon työansiota on pyöristetty alaspäin, jolloin yrittäjän työtulo on suurempi kuin työssäoloehdon työansion rajamäärä.

Yrittäjien työttömyyskassat eivät ole hylänneet vuosina 2016 ja 2017 hakemuksia, joissa yrittäjä olisi jäänyt alle yrittäjän työansion pyöristämissännön vuoksi. Työttömyyskassat ja eläkelaitokset ovat kampanjoineet ja antaneet kohdennettua tietoa työtulonsa yrittäjän työssäoloehdon alarajalle vahvistaneille yrittäjille. Mahdollisuus hylättävien tapauksien esiintymiselle kuitenkin on olemassa, jos yrittäjän työtulo ja työssäoloehdon rajamäärä jatkossa edelleen eriytyvät.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yrittäjän työssäolohtoon luettavan kuukausiansion palkkakertoimella tehtävää tarkistusta siten, että työttömyysturvan työssäoloehdon alarajan palkkakerrointarkistus tehdään vuositasoiseen rajamäärään ja pyöristys lähimpään euroon tehdään samaan vuositasoiseen rahamäärään. Vuositasoisen rahamäärän pyöristys tehtäisiin aina alaspäin. Koska pyöristys tehtäisiin aina alaspäin, ei voisi syntyä tilannetta, jossa yrittäjän työssäoloehdon rahamäärä olisi korkeampi kuin yrittäjän vahvistettu työtulo.

Eläketurvakeskus on selvittänyt, mitä mahdollisia järjestelmämuutoksia vaadittaisiin, jos myös YEL-puolella luovuttaisiin senteistä ja YEL-työtulo pyöristettäisiin lähimpään euroon. YEL-työtulo vaikuttaa useisiin järjestelmiin, eivätkä järjestelmät toimi niin, että muutos tehtäisiin vain yhteen järjestelmään, jonka jälkeen muihin järjestelmiin ei tarvitsisi tehdä muutoksia.

Muutoksia pitäisi tehdä sekä yhteisiin järjestelmiin että eläkelaitosten omiin järjestelmiin, jolloin muutoksen hinta olisi noin miljoona euroa. Tästä syystä YEL-työtulon senttien pyöristystä ei työeläkejärjestelmässä pidetä tarkoituksenmukaisena.

3 Esityksen vaikutukset

Työttömyysvakuutusmaksut

Työllisyysrahaston arvion mukaan, joka on tehty valtiovarainministeriön talousennusteilla, Työllisyysrahaston ylijäämän arvioidaan olevan 213 miljoonaa euroa vuonna 2020. Tänä vuonna tuloksen arvioidaan olevan noin 480 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kun suhdannepuskurissa arvioidaan olevan varoja vuoden 2019 lopussa 1 449 miljoonaa euroa, arvioidaan puskurissa olevan vuoden 2020 lopussa varoja 1 662 miljoonaa euroa valtiovarainministeriön ennusteen mukaan.

Alla olevassa taulukossa on valtiovarainministeriön ja Työllisyysrahaston talousennusteilla tehdyt arviot Työllisyysrahaston tuloksesta ja suhdannepuskurin koosta vuodelle 2020. Lisäksi taulukossa on riskiskenaario, joka on tehty 7,7 % työttömyysasteella.

Taulukko 1. Arvio vuoden 2020 Työllisyysrahaston tuloksesta ja suhdannepuskurin koosta eri talousennusteilla.

	Arvio kauden tuloksesta (milj. euroa)	Arvio suhdannepuskurin koosta (milj. euroa)	Arvio työttömyysasteesta
Valtiovarainministeriön talousennuste	213	1 662	6,3 %
Työllisyysrahaston talousennuste	107	1 556	6,9 %
Riskiskenaario	-120	1 209	7,7 %

Työllisyysrahasto arvioi työnantajan maksuja kertyvän 1 050 miljoonaa euroa (1 191 miljoonaa euroa vuonna 2019) ja palkansaajan maksuja noin 1 092 miljoonaa euroa (1 248 miljoonaa euroa vuonna 2019). Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun alentaminen 0,25 prosenttiyksiköllä pienentää maksutuottoa arviolta 219 miljoonalla eurolla ja työnantajan keskimääräisen työttömyysvakuutusmaksun alentaminen 0,24 prosenttiyksiköllä pienentää maksutuottoa noin 200 miljoonalla eurolla.

Työttömyysvakuutusmaksu on sekä työnantajan että palkansaajan verotuksessa vähennettävä meno. Tässä esityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan kasvattavan ansiotuloveroja yhteensä noin 88 miljoonalla eurolla josta valtion osuus on 30 miljoonaa euroa, kuntien osuus on 53 miljoonaa euroa, seurakuntien osuus on 2 miljoonaa euroa ja Kansaneläkelaitoksen osuus on 2 miljoonaa euroa. Lisäksi ehdotettujen muutosten arvioidaan kasvattavan yhteisöverotuloja yhteensä 25 miljoonalla eurolla josta valtion osuus on 17 miljoonaa euroa ja kuntien osuus on 8 miljoonaa euroa.

Palkansaajamaksun tuotosta tilitetään Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahojen rahoitukseen osa, joka vastaa kassaan kuulumattomien osuutta palkansaajamaksun tuotosta. Ehdotetulla maksulla peruspäivärahojen rahoitukseen tilitetään vuonna 2020 arviolta 201 miljoonaa euroa.

HE 41/2019 vp

Alla olevasta taulukosta voidaan nähdä työttömyysvakuutusmaksujen tason muutokset vuosina 2014—2019. Lisäksi taulukkoon on lisätty Työllisyysrahaston suhdannepuskurin koon muutokset vuosina 2014—2018.

Taulukko 2. Työttömyysvakuutusmaksujen tason ja suhdannepuskurin koon muutokset.

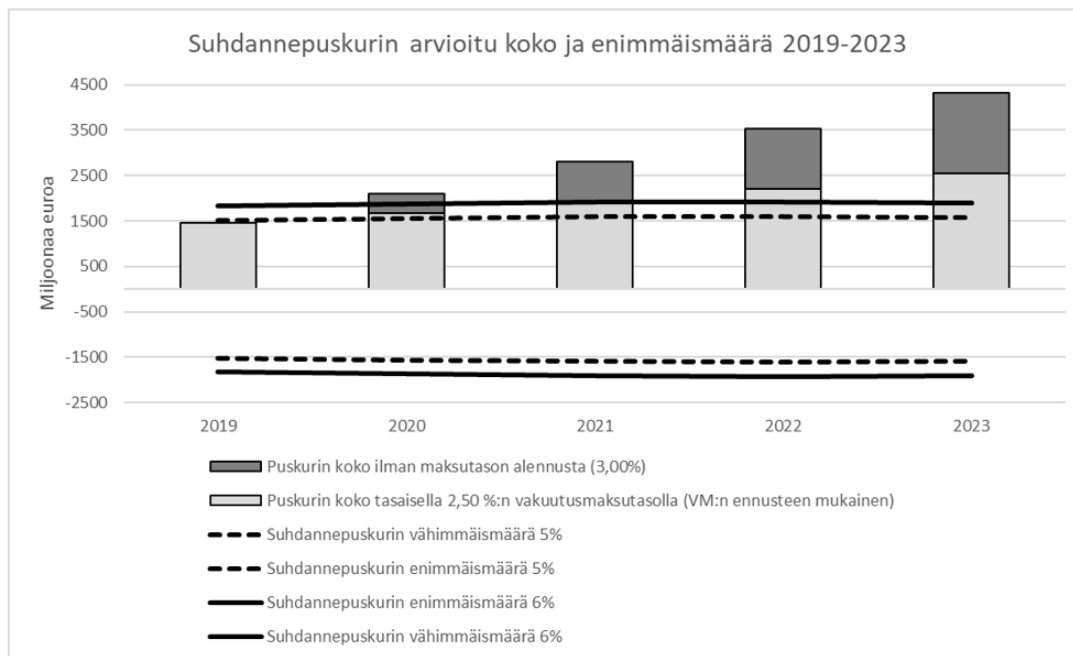
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Ehdotus vuodelle 2020
Työttömyysvakuutus- maksut (%)							
• palkansaaja	0,50	0,65	1,15	1,60	1,90	1,50	1,25
• työnantaja							
◦ alempi maksu	0,75	0,80	1,0	0,8	0,65	0,50	0,45
◦ ylempi maksu	2,95	3,15	3,90	3,30	2,60	2,05	1,70
◦ keskimääräinen maksu	2,20	2,33	2,85	2,40	1,91	1,50	1,26
• yhteensä	2,70	2,98	4,00	4,00	3,81	3,00	2,51
Suhdannepuskurin koko (miljoonaa euroa)							
	-9	-686	-466	106	969	1 449*	1 662*

* Valtiovarainministeriön talousennusteen mukainen arvio.

Työllisyysrahaston suhdannepuskuri

Esityksellä ehdotetaan suurennettavaksi suhdannepuskurin kokoa ja siten parannettaisiin työttömyysvakuutusmaksujen tason vakautta. Jotta suhdannepuskurin velkapuolta voitaisiin käyttää maksutason tasaamisessa samassa mitassa kuin saamapuolta, ehdotetaan velkapuolta laajentavaksi tekijäksi maksuvalmiuspuskurin 300 miljoonaa euroa lisäämistä 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen määrän päälle. Euromääräisesti suhdannepuskurin enimmäismäärä kasvaisi vuoden 2019 rahassa noin 297 miljoonaa euroa 1 460 miljoonasta eurosta 1 757 miljoonaan euroon. Maksujen suuruudella on vaikutusta työnantajan palkkauskustannuksiin ja palkansaajien ostovoimaan. Lisäksi ne vaikuttavat valtion ja kuntien verotuloihin, koska ne vähennetään veronalaisesta tulosta. Maksujen tason vakaus vähentäisi suhdannevaihteluiden vaikutuksia yhteiskuntaan ja parantaisi ennustettavuutta. Maksujen suuruuteen pitemmällä aikavälillä esityksellä ei olisi vaikutusta, koska työttömyysvakuutusmaksuja kerätään laissa säädettyjen etuuksien rahoittamista varten.

Alla olevasta kuviosta voidaan nähdä, kuinka suhdannepuskurin arvioidaan kasvavan valtiovarainministeriön talousennusteen mukaan vuosina 2019—2023. Kuvion mukaisessa ennusteessa on käytetty ensi vuodelle ehdotettavaa työttömyysvakuutusmaksun tasoa vuosille 2020—2023. Jos myönteinen talouskehitys jatkuisi nykyisenkaltaisena, ylittyisi suhdannepuskurin enimmäismäärä ensi vuoden lopussa, jos suhdannepuskurin kokoon ei tehtäisi muutoksia. On huomioitava, että jatkovuodet on arvioitu nyt tehtyjen taloudellisten ennusteiden perusteella ja ennusteet usein muuttuvat. Jotta suhdannepuskurin koko pysyy rajojen sisällä myös tulevina vuosina, vahvistetaan jatkossakin työttömyysvakuutusmaksut vuosittain.

Kuvio 1. Suhdannepuskurin arvioitu koko ja enimmäismäärä 2019—2023.

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset yrittäjän työssäoloeseen ja työtuloon

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassasta saamien tietojen perusteella yrittäjiä, jotka ovat vahvistaneet työtulonsa alle 12 600 euron, on noin 750 henkilöä. Näistä yrittäjän työssäoloehdon alarajalle työtulonsa on vahvistanut noin 100 yrittäjää. Yrittäjän työssäoloehdon alle työtulonsa on vahvistanut noin 1 600 yrittäjää. Näillä yrittäjillä työssäoloehto ei enää kerry, mutta vanha työssäoloehto on vielä voimassa. Suomen yrittäjien työttömyyskassasta saamien tietojen perusteella noin 6 000 työttömyyskassan jäsenen työtulo on vahvistettu yrittäjän työssäoloehdon alarajalle.

Yrittäjän työttömyyskassat arvioivat muutoksesta aiheutuvien järjestelmäkustannusten olevan vähäisiä. Järjestelmämuutosten mahdollisten kustannusten katsottiin kompensoituvan sillä, että asiasta ei tarvitsisi jatkossa tiedottaa aktiivisesti.

4 Asian valmistelu

Rahoituslain 18 §:n 6 momentin mukaan Työllisyysrahaston tulee tehdä seuraavan vuoden maksuja koskeva esitys sosiaali- ja terveysministeriölle elokuun loppuun mennessä.

Esityksessä ehdotetut työttömyysvakuutusmaksut ovat Työllisyysrahaston esityksen mukaiset ja suhdannepuskurin enimmäismäärän korottaminen keskeisten työmarkkinakeskusjärjestöjen ehdotuksen mukainen. Valtion liikelaitosten ja yliopistojen työttömyysvakuutusmaksut on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä.

HE 41/2019 vp

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu valtiovarainministeriötä, keskeisiä työmarkkinajärjestöjä, Suomet Yrittäjät ry:tä, Työllisyysrahastoa, Eläketurvakeskusta, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:tä, Suomen Yrittäjien Työttömyyskassaa ja Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassaa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta

3 §. *Suhdannepuskuri.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että suhdannepuskurin enimmäismäärä voisi olla enintään 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruinen. Suhdannepuskurin enimmäismäärän korotuksella pyritään vähentämään tarvetta työttömyysvakuutusmaksujen määrän muutokseen ja siten mahdollisimman vakaaseen maksutasoon.

Nykyisin suhdannepuskurin enimmäismäärä voidaan ylittää poikkeuksellisesti kerran kolmen vuoden aikana tilanteessa, jossa talouden ennustetaan kääntyvän laskusuhdanteeseen ja voidaan arvioida, että maksujen ennallaan pitäminen tai niiden vähäinen alentaminen johtaa tasaiseen työttömyysvakuutusmaksujen kehitykseen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työttömyysvakuutusmaksu voitaisiin tasaisen maksukehityksen turvaamiseksi määrätä siten, että puskurin varojen enimmäismäärä voisi ennusteen mukaan ylittyä jatkossa kaksi kertaa kolmen vuoden aikana nykyisen yhden kerran sijasta. Lähtökohta työttömyysvakuutusmaksujen määräämisessä olisi edelleen, ettei maksuja saa vahvistaa niin korkeiksi tai alhaisiksi, että maksuja määrättäessä käytettävissä olevien valtionvarainministeriön arvioiden mukaan puskurin enimmäismäärä ylittyisi.

Nykytilaa vastaavasti puskurin varojen tilapäistä ylittymistä voitaisiin esimerkiksi käyttää tilanteessa, jossa pitkään jatkuneen suotuisan talous- ja työllisyyskehityksen ennustetaan taittuvan lähitulevaisuudessa, jos esimerkiksi Suomen vertailumaissa talouskehitys olisi jo lähtenyt laskuun tai talouskehitys on Suomessa ollut odottamatonta. Puskurin tilapäisen ylittymisen mahdollisuuden laajentamisella tavoitellaan myös maksujen vakautta. Lisäksi puskurin varojen ylityessä voitaisiin ottaa huomioon työttömyysvakuutusmaksujen suhteellisesti alhainen taso historiallisesti vertaillen.

Lisäksi 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka mukaan puskurin velan enimmäismäärä voisi kuitenkin olla 300 miljoonaa euroa suurempi kuin 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruus. Lisäyksellä mahdollistettaisiin, että suhdannepuskurin velkapuolta voitaisiin käyttää maksutason tasaamisessa samassa mitassa kuin saamapuolta.

12 a §. *Vakuutusmaksuvelvollisuutta koskevat rajoitukset.* Pykälän 1 momentin 3 kohdan rahamäärää ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2020 indeksitasoon.

12 b §. *Tarkistaminen palkkakertoimella.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta 3 §:n 2 momentissa säädetystä euromäärästä.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että laissa olevat rahamäärät vastaisivat jatkossa vuoden 2020 indeksitasoa.

18 §. *Työttömyysvakuutusmaksujen määrä.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vuoden 2020 työttömyysvakuutusmaksusta ja vuonna 2020 sovellettavista palkkasummarajoista. Palkkasummarajojen tarkistamiskäytäntöä muutettiin lailla 970/2013 siten, että laissa olevat palkkasumat muutetaan vastaamaan edellisen vuoden palkkakerrointa. Vahvistettaessa vuoden 2020 maksuja palkkasummarajaa korotetaan vuonna 2019 sovellettavalla palkkakertoimella.

Palkansaajan ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksuja ehdotetaan muutettavaksi siten, että palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua lasketaan 0,25 prosenttiyksikköä ja työnantajan keskimääräistä työttömyysvakuutusmaksua lasketaan 0,24 prosenttiyksikköä. Esitys merkitsee palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun laskemista 1,50 prosentista 1,25 prosenttiin ja työnantajan keskimääräisen työttömyysvakuutusmaksun laskemista vastaavasti 1,50 prosentista 1,26 prosenttiin. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu olisi 0,45 prosenttia palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,70 prosenttia. Työttömyysvakuutusmaksun kokonaismäärä laskisi 0,49 prosenttiyksikköä vuoden 2019 tasosta. Ehdotetulla työttömyysvakuutusmaksulla Työllisyysrahasto arvioi, että valtiovarainministeriön talousennusteen mukaan vuoden 2020 tulos olisi noin 213 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Rahaston suhdannepuskurissa olisi siten vuoden 2020 lopussa varoja noin 1 662 miljoonaa euroa. Suhdannepuskurin enimmäiskoko olisi noin suhdannepuskurin enimmäiskoon kasvattaminen huomioon ottaen 1 871 miljoonaa euroa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yrityksen osaomistajan palkansaajamaksusta ja yrityksen osaomistajasta maksettavasta työnantajan työttömyysvakuutusmaksusta. Lain 14 ja 16 §:n mukaan osaomistajien työttömyysvakuutusmaksut on määrättävä siten, että ne vastaavat niiden etuuskien rahoitusta, joihin osaomistajat ovat oikeutettuja. Osaomistajien työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä ei siten oteta huomioon sitä rahoitusosuutta, jonka Työllisyysrahasto maksaa työttömyyskassoille etuuskien rahoitukseen, eikä myöskään eläkkeiden rahoitukseen valtiokonttorille maksettavaa määrää. Yrityksen osaomistajan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuksi vuonna 2020 ehdotetaan 0,65 prosenttia palkasta ja yrityksen osaomistajasta maksettavaksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksuksi 0,45 prosenttia palkasta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtion liikelaitosten työttömyysvakuutusmaksusta. Voimassaolevan lain 12 §:n 2 momentissa säädetään, että velvollisuus työttömyysvakuutusmaksun maksamiseen on myös valtion liikelaitoksella, johon sovelletaan valtion liikelaitoksesta annettua lakia (1062/2010). Maksun määrässä otetaan huomioon Työllisyysrahaston työttömyyskassoille ja Koulutusrahastolle maksamat rahoitusosuudet sekä Työllisyysrahaston hallintokulut. Valtion liikelaitoksen työttömyysvakuutusmaksuksi vuonna 2020 ehdotetaan 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 0,99 prosenttia palkasta.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yliopistojen työttömyysvakuutusmaksusta. Yliopistolain voimaantulon jälkeen annetun lain (559/2009) 11 §:n mukaan ennen vuotta 1980 syntyneet työntekijät jäävät valtion eläketurvan piiriin. Heidän osaltaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksua ei käytetä työttömyysajalta kertyvän eläkkeen rahoitukseen. Tästä syystä vakuutusperiaatteen mukaisesti yliopistojen maksua esitetään yleistä työttömyysvakuutusmaksua alhaisemmaksi. Yliopistojen työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 olisi 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,21 prosenttia palkasta.

Pykälän 5 momentin palkkasummarajoja ehdotetaan korotettaviksi vuonna 2019 sovellettavalla palkkakertoimella. Muutoin säännös vastaa voimassa olevaa lakia.

24 §. Maksuvelvollisuus. Pykälän 1 momentin johtolauseessa mainittu palkkasummaraja muutettaisiin vastaamaan vuonna 2019 sovellettavaa palkkakerrointa.

Pykälän 1 ja 2 kohta vastaavat voimassa olevaa lakia.

24 a §. Omavastuumaksun määrä. Pykälän 3 momentissa säädetyt palkkasummarajat ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan vuonna 2019 sovellettavaa palkkakerrointa.

1.2 Työttömyysturvalaki

14 luku Erinäisiä säännöksiä

1 a §. *Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset.* Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös koskien yrittäjän työssäoloehdon rahamäärän palkkakerrointarkistuksen pyöristämistä. Yrittäjän työssäoloehdon määrää tarkistettaessa rahamäärä pyöristettäisiin matemaattisista pyöristyssäännöksistä riippumatta aina alaspäin lähimpään täyteen euroon. Pyöristys tehtäisiin vain vuositasoiseen määrään. Tällä estettäisiin se, etteivät yrittäjän työssäoloehdon ja työtulon rajamäärät voisi eriytyä 0,99 euroa enempää. Yrittäjän työssäoloehdon vuositasoinen määrä on 5 luvun 7 §:n 1 momentissa mainittu määrä kerrottuna kahdellatoista.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 3 §:n 1 ja 2 momentti, 12 a §:n 1 momentin 3 kohta, 12 b §:n 1 ja 2 momentti, 18 §:n 1—5 momentti, 24 §:n 1 momentti ja 24 a §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 1 momentti laissa 522/2018 ja 2 momentti laissa 1026/2010, 12 a §:n 1 momentin 3 kohta ja 12 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 1653/2015 sekä 18 §:n 1—5 momentti, 24 §:n 1 momentti ja 24 a §:n 3 momentti laissa 1076/2018, seuraavasti:

3 §

Suhdannepuskuri

Työllisyysrahastolla on maksuvalmiuden turvaamiseksi ja ennakoitavissa olevista kansantalouden suhdannevaihteluista johtuvien työttömyysvakuutusmaksujen muutosten tasaamiseksi rahaston varojen ja velkojen erotuksena muodostuva suhdannepuskuri, jonka varojen tai velkojen enimmäismäärää koskeva ennuste työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä voi olla enintään 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruinen.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään suhdannepuskurin enimmäismäärästä, työttömyysvakuutusmaksut voidaan tasaisen maksukehityksen turvaamiseksi kaksi kertaa kolmen vuoden aikana määrätä siten, että puskurin varojen enimmäismäärä ennusteen mukaan ylittyy. Tällöin työttömyysvakuutusmaksuja ei kuitenkaan saa määrätä edeltävän vuoden maksuja korkeammiksi. Lisäksi puskurin velan enimmäismäärä voi kuitenkin olla 300 miljoonaa euroa suurempi kuin 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruus.

12 a §

Vakuutusmaksuvelvollisuutta koskevat rajoitukset

Työttömyysvakuutusmaksua ei makseta:

3) jos työnantajan kalenterivuoden aikana maksamat palkat ovat yhteensä enintään 1 300 euroa;

12 b §

Tarkistaminen palkkakertoimella

Edellä 3 §:n 2 momentissa ja 12 a §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittua rahamäärä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Rahamäärä vastaa vuoden 2020 indeksitasoa.

18 §

Työttömyysvakuutusmaksujen määrä

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 on 1,25 prosenttia palkasta. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2020 se on 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,70 prosenttia palkasta.

Yrityksen osaomistajan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 on 0,65 prosenttia palkasta ja yrityksen osaomistajasta maksettava työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,45 prosenttia palkasta.

Valtion liikelaitoksen työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 on 0,45 prosenttia liikelaitoksen liiketoiminnasta maksamien palkkojen yhteismäärästä palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 0,99 prosenttia palkasta.

Yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä tarkoitetun yliopiston työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 on 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,21 prosenttia palkasta.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu ovat yhtä suuret. Palkansaajan ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen muutokset jakautuvat tasan työnantajan keskimääräisen työttömyysvakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kesken. Työnantajan keskimääräisessä maksussa otetaan huomioon myös omavastuumaksu. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu porrastetaan siten, että siihen osaan palkkasummasta, joka ei ylitä 2 125 500 euroa, kohdistuva maksu on neljäsosa siihen palkkasumman osaan kohdistuvasta maksusta, joka ylittää 2 125 500 euroa. Edellä mainittu neljäsosa ilmaistaan täysinä prosenttiyksikön sadasosina lähimpään viiteen sadasosaan pyöristettynä.

24 §

Maksuvelvollisuus

Työttömyysturvan omavastuumaksun on velvollinen maksamaan 12 §:ssä tarkoitettu työnantaja sekä valtion kirjanpitoyksikkö ja liikelaitos, jonka irtisanomisvuotta edeltäneen vuoden työttömyysvakuutusmaksun perusteena ollut palkkasumma tai sitä vastaava valtion kirjanpitoyksikön tai liikelaitoksen palkkasumma on vähintään 2 125 500 euroa, jos:

1) työsuhteen irtisanomisesta tai työntekijän lomauttamisesta johtuva työttömyys jatkuu niin, että henkilölle syntyy oikeus työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 1 momentin mukaisiin lisäpäiviin; tai

HE 41/2019 vp

2) henkilöllä työsuhteen irtisanomisesta johtuva 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen alkanut oikeus työttömyyspäivärahaan jatkuu hänen täytettyään 63 vuotta tai hän on alkanut saada vanhuuseläkettä 62 vuotta täytettyään ja työttömyyspäiväraha on jatkunut vanhuuseläkkeelle siirtymiseen saakka.

24 a §

Ostavastuumaksun määrä

Täysimääräinen omavastuumaksu on 90 prosenttia 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta etuusmenosta. Täysimääräinen omavastuumaksu peritään, jos yrityksen 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkkasumma on vähintään 34 008 000 euroa. Jos palkkasumma on tätä pienempi, omavastuumaksu alenee lineaarisesti siten, että omavastuumaksua ei peritä, jos palkkasumma on enintään 2 125 500 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

2.

Laki

työttömyysturvalain 14 luvun 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 1 a §:n 2 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 857/2015, seuraavasti:

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 a §

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Edellä 1 momentissa tarkoitettut määrät ovat vuoden 2013 tasossa. Määriä tarkistettaessa pyöristetään ne lähimpään euroon. Edellä 5 luvun 7 §:n 1 momentissa mainittua määrää tarkistettaessa pyöristetään vain vuositasoinen määrä aina alaspäin lähimpään euroon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 2019

Pääministeri

Antti Rinne

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen

1.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 3 §:n 1 ja 2 momentti, 12 a §:n 1 momentin 3 kohta, 12 b §:n 1 ja 2 momentti, 18 §:n 1—5 momentti, 24 §:n 1 momentti ja 24 a §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 1 momentti laissa 522/2018 ja 2 momentti laissa 1026/2010, 12 a §:n 1 momentin 3 kohta ja 12 b §:n 1 ja 2 momentti laissa 1653/2015 sekä 18 §:n 1—5 momentti, 24 §:n 1 momentti ja 24 a §:n 3 momentti laissa 1076/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Suhdannepuskuri

Suhdannepuskuri

Työllisyysrahastolla on maksuvalmiuden turvaamiseksi ja ennakoitavissa olevista kansantalouden suhdannevaihteluista johtuvien työttömyysvakuutusmaksujen muutosten taasaamiseksi rahaston varojen ja velkojen erotuksena muodostuva suhdannepuskuri, jonka varojen tai velkojen enimmäismäärää koskeva ennuste työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä voi olla enintään 5,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruinen.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään suhdannepuskurin enimmäismäärästä, työttömyysvakuutusmaksut voidaan tasaisen maksukehityksen turvaamiseksi kerran kolmen vuoden aikana määrätä siten, että puskurin varojen enimmäismäärä ennusteen mukaan ylittyy. Tällöin työttömyysvakuutusmaksuja ei kuitenkaan saa määrätä edeltävän vuoden maksuja korkeammiksi.

Työllisyysrahastolla on maksuvalmiuden turvaamiseksi ja ennakoitavissa olevista kansantalouden suhdannevaihteluista johtuvien työttömyysvakuutusmaksujen muutosten taasaamiseksi rahaston varojen ja velkojen erotuksena muodostuva suhdannepuskuri, jonka varojen tai velkojen enimmäismäärää koskeva ennuste työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä voi olla enintään 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruinen.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään suhdannepuskurin enimmäismäärästä, työttömyysvakuutusmaksut voidaan tasaisen maksukehityksen turvaamiseksi *kaksi kertaa* kolmen vuoden aikana määrätä siten, että puskurin varojen enimmäismäärä ennusteen mukaan ylittyy. Tällöin työttömyysvakuutusmaksuja ei kuitenkaan saa määrätä edeltävän vuoden maksuja korkeammiksi. *Lisäksi puskurin velan enimmäismäärä voi kuitenkin olla 300 miljoonaa euroa suurempi kuin 6,0 prosenttiyksikön työttömyysastetta vastaavien menojen suuruus.*

HE 41/2019 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 a §

12 a §

Vakuutusmaksuvelvollisuutta koskevat rajoitukset

Vakuutusmaksuvelvollisuutta koskevat rajoitukset

Työttömyysvakuutusmaksua ei makseta:

Työttömyysvakuutusmaksua ei makseta:

3) jos työnantajan kalenterivuoden aikana maksamat palkat ovat yhteensä enintään 1 200 euroa;

3) jos työnantajan kalenterivuoden aikana maksamat palkat ovat yhteensä enintään 1 300 euroa;

12 b §

12 b §

Tarkistaminen palkkakertoimella

Tarkistaminen palkkakertoimella

Edellä 12 a §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittua rahamäärä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella.

Edellä 3 §:n 2 momentissa ja 12 a §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittua rahamäärä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella.

Rahamäärä vastaa vuoden 2014 indeksitsoa.

Rahamäärä vastaa vuoden 2020 indeksitsoa.

18 §

18 §

Työttömyysvakuutusmaksujen määrä

Työttömyysvakuutusmaksujen määrä

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2019 on 1,50 prosenttia palkasta. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2019 se on 0,5 prosenttia palkasta palkkasumman 2 086 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 2,05 prosenttia palkasta.

Yrityksen osaomistajan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2019 on 0,78 prosenttia palkasta ja yrityksen osaomistajasta maksettava työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,5 prosenttia palkasta.

Valtion liikelaitoksen työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2019 on 0,5 prosenttia liikelaitoksen liiketoiminnasta maksamien palkkojen yhteismäärästä palkkasumman 2 086 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,16 prosenttia palkasta.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 on 1,25 prosenttia palkasta. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että vuonna 2020 se on 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,70 prosenttia palkasta.

Yrityksen osaomistajan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 on 0,65 prosenttia palkasta ja yrityksen osaomistajasta maksettava työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,45 prosenttia palkasta.

Valtion liikelaitoksen työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 on 0,45 prosenttia liikelaitoksen liiketoiminnasta maksamien palkkojen yhteismäärästä palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 0,99 prosenttia palkasta.

Voimassa oleva laki

Yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä tarkoitettun yliopiston työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2019 on 0,5 prosenttia palkasta palkkasumman 2 086 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,38 prosenttia palkasta.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu ovat yhtä suuret. Palkansaajan ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen muutokset jakautuvat tasan työnantajan keskimääräisen työttömyysvakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kesken. Työnantajan keskimääräisessä maksussa otetaan huomioon myös omavastuumaksu. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu porrastetaan siten, että siihen osaan palkkasummasta, joka ei ylitä 2 083 500 euroa, kohdistuva maksu on neljäsosa siihen palkkasumman osaan kohdistuvasta maksusta, joka ylittää 2 083 500 euroa. Edellä mainittu neljäsosa ilmaistaan täysinä prosenttiyksikön sadasosina lähimpään viiteen sadasosaan pyöristettynä.

Ehdotus

Yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä tarkoitettun yliopiston työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2020 on 0,45 prosenttia palkasta palkkasumman 2 125 500 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 1,21 prosenttia palkasta.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu ovat yhtä suuret. Palkansaajan ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen muutokset jakautuvat tasan työnantajan keskimääräisen työttömyysvakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun kesken. Työnantajan keskimääräisessä maksussa otetaan huomioon myös omavastuumaksu. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu porrastetaan siten, että siihen osaan palkkasummasta, joka ei ylitä 2 125 500 euroa, kohdistuva maksu on neljäsosa siihen palkkasumman osaan kohdistuvasta maksusta, joka ylittää 2 125 500 euroa. Edellä mainittu neljäsosa ilmaistaan täysinä prosenttiyksikön sadasosina lähimpään viiteen sadasosaan pyöristettynä.

24 §

Maksuvelvollisuus

Työttömyysturvan omavastuumaksun on velvollinen maksamaan 12 §:ssä tarkoitettu työnantaja sekä valtion kirjanpitoyksikkö ja liikelaitos, jonka irtisanomisvuotta edeltäneen vuoden työttömyysvakuutusmaksun perusteena ollut palkkasumma tai sitä vastaava valtion kirjanpitoyksikön tai liikelaitoksen palkkasumma on vähintään 2 086 500 euroa, jos:

1) työsuhteen irtisanomisesta tai työntekijän lomauttamisesta johtuva työttömyys jatkuu niin, että henkilölle syntyy oikeus työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 1 momentin mukaisesti lisäpäiviin; tai

2) henkilöllä työsuhteen irtisanomisesta johtuva 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen alkanut oikeus työttömyyspäivärahaan jatkuu hänen täytettyään 63 vuotta tai hän on alkanut saada vanhuuseläkettä 62 vuotta täytettyään ja työttömyyspäiväraha on jatkunut vanhuuseläkkeelle siirtymiseen saakka.

24 §

Maksuvelvollisuus

Työttömyysturvan omavastuumaksun on velvollinen maksamaan 12 §:ssä tarkoitettu työnantaja sekä valtion kirjanpitoyksikkö ja liikelaitos, jonka irtisanomisvuotta edeltäneen vuoden työttömyysvakuutusmaksun perusteena ollut palkkasumma tai sitä vastaava valtion kirjanpitoyksikön tai liikelaitoksen palkkasumma on vähintään 2 125 500 euroa, jos:

1) työsuhteen irtisanomisesta tai työntekijän lomauttamisesta johtuva työttömyys jatkuu niin, että henkilölle syntyy oikeus työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 1 momentin mukaisesti lisäpäiviin; tai

2) henkilöllä työsuhteen irtisanomisesta johtuva 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen alkanut oikeus työttömyyspäivärahaan jatkuu hänen täytettyään 63 vuotta tai hän on alkanut saada vanhuuseläkettä 62 vuotta täytettyään ja työttömyyspäiväraha on jatkunut vanhuuseläkkeelle siirtymiseen saakka.

HE 41/2019 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 a §

24 a §

Omavastuumaksun määrä

Omavastuumaksun määrä

Täysimääräinen omavastuumaksu on 90 prosenttia 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta etuusmenosta. Täysimääräinen omavastuumaksu peritään, jos yrityksen 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkkasumma on vähintään 33 384 000 euroa. Jos palkkasumma on tätä pienempi, omavastuumaksu alenee lineaarisesti siten, että omavastuumaksua ei peritä, jos palkkasumma on enintään 2 086 500 euroa.

Täysimääräinen omavastuumaksu on 90 prosenttia 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta etuusmenosta. Täysimääräinen omavastuumaksu peritään, jos yrityksen 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkkasumma on vähintään 34 008 000 euroa. Jos palkkasumma on tätä pienempi, omavastuumaksu alenee lineaarisesti siten, että omavastuumaksua ei peritä, jos palkkasumma on enintään 2 125 500 euroa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

2.

Laki

työttömyysturvalain 14 luvun 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 1 a §:n 2 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 857/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 luku

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

Erinäisiä säännöksiä

1 a §

1 a §

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Edellä 1 momentissa tarkoitetut määrät
ovat vuoden 2013 tasossa. Määriä tarkistetta-
essa pyöristetään ne lähimpään euroon.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut määrät
ovat vuoden 2013 tasossa. Määriä tarkistetta-
essa pyöristetään ne lähimpään euroon.
*Edellä 5 luvun 7 §:n 1 momentissa mainittua
määrää tarkistettaessa pyöristetään vain
vuositasoinen määrä aina alaspäin lähim-
pään euroon.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*